

FRA: Forbundsstyret

5-årig grunnutdanning i fysioterapi

Innhold

5-årig grunnutdanning i fysioterapi.....	2
Redegjørelse – innspill fra ulike organisasjonsledd	2
Innholdet i utdanningene	2
Klinisk erfaring	2
Hensynet til utlandet.....	3
Behovene i helsetjenesten	3
Videreutdanningstilbudet	3
Spesialistordningen	3
Politisk mulighetsrom.....	3
Hva mener utdanningene?	3
Kostnader	3
Anerkjennelse.....	4
Konsekvenser av beslutningene, sett i lys av kjente argumenter	4
Kvalitet i utdanningen	5
Møte behovene i helsetjenesten	5
Oppdatert kompetanse	6
Benytte politisk mulighetsrom	7
Økt inntekt.....	8
Øke fysioterapeuters anerkjennelse	9
Oppsummering.....	10
Nødvendige ressurser	10
Forslag til vedtak	10

5-årig grunnutdanning i fysioterapi

Et ønske om en 5-årig grunnutdanning i fysioterapi har vært diskutert i NFF flere ganger. På NFFs Hovedlandsmøte i 2004 ble følgende formulering tatt med i målene for landsmøteperioden 2005-2007: «*Grunnutdanningen for fysioterapeuter videreutvikles til 5-årig masterutdanning*». En arbeidsgruppe med representanter fra utdanningene ble nedsatt, og basert på deres rapport anbefalte Sentralstyret at NFF burde arbeide langsiktig for en 5-årig grunnutdanning på masternivå for fysioterapeuter. Målsettingen om en 5-årig grunnutdanning ble videreført i hovedmålene for landsmøteperioden 2008-2010. I hovedmålene for påfølgende landsmøteperiode, 2011-2013, var målet om en 5-årig grunnutdanning bortfalt.

På hovedlandsmøtet i 2019 fremmet region Osloområdet et forslag om at NFF skal jobbe for at grunnutdanningen for fysioterapeuter blir en 5-årig masterutdanning. Hovedlandsmøtet stemte ned et forslag om å utrede konsekvenser og mulighetsrom for en 5-årig grunnutdanning i fysioterapi i inneværende landsmøteperiode, med 15 stemmer for og 33 stemmer mot.

Våren 2022 vedtok Forbundsstyret at det skulle utarbeides et saksnotat der kjente fordeler og ulemper ved en 5-årig grunnutdanning blir beskrevet. Saken legges frem for landsmøtet.

Redegjørelse – innspill fra ulike organisasjonsledd

Hovedlandsmøtet 2019 stemte imot at det skal foretas en utredning av denne saken i inneværende landsmøteperiode. Det ligger derfor ikke en grundig utredning til grunn for denne saken. Det er kun innhentet innspill og synspunkt fra organisasjonsleddene, i tråd med føringene fra Hovedlandsmøtet.

Innhenting av synspunkter fra organisasjonsleddene viser at hvilke argumenter som vektlegges varierer avhengig av ståsted. Et argument kan vurderes som positivt av noen og negativt av andre, og likeledes positivt fra en synsvinkel og negativt fra en annen. Det ser imidlertid ut til at det er enighet om at dette er en stor og kompleks sak, og der et flertall mener det er nødvendig med en utredning før organisasjonen fatter en endelig beslutning.

Innholdet i utdanningene

Et argument er at pasientene i kommunene har stadig mer komplekse tilstander, og fysioterapeutene må derfor ha mer kompetanse for å behandle denne pasientgruppen. Samtidig blir det uttalt at fysioterapeutene kan mer etter endt utdanning enn andre 3-årige utdanninger. I tillegg trekkes det ofte frem at en nyutdannet sjelden vil mene at han eller hun er forberedt ved yrkesstart, uavhengig av studiets lengde. Lengre tid på grunnutdanningen vil kunne legge til rette for at flere områder av faget inkluderes, altså mere bredde. Det er uenighet om hvorvidt det er mulig å samtidig ivareta behovene for spesialisert kompetanse i en 5-årig grunnutdanning.

Klinisk erfaring

Det er enighet om at læringsutbyttet fra praksisstudier og turnus er ulikt, og at begge deler er viktig. Det er ulike oppfatninger av hvorvidt erfaringen og læringsutbyttet fra dagens turnusår kan ivaretas som praksisstudier. Videre er det ulike syn på om en 5-årig grunnutdanning vil føre til en akademisering av faget, eller om det er mulig å sikre tilstrekkelig klinisk praksis. Flere tror det vil legge til rette for flere og lengre praksisperioder enn i dag.

Hensynet til utlandet

Det vil være en utfordring for muligheten til utveksling om den norske utdanningslengden og tilhørende læringskrav skiller seg vesentlig fra de fleste andre land. For å få norsk autorisasjon vil det være nødvendig med kompetanse på mastergradsnivå.

Behovene i helsetjenesten

I dag bidrar etter- og videreutdanningstilbudet til å dekke eksisterende kunnskapsbehov. En 5-årig grunnutdanning vil ta tid å innføre, og vil ikke møte behovene til de som allerede er ferdigutdannet og jobber i tjenesten. Det vil alltid være behov for etter- og videreutdanning. Faget er i kontinuerlig utvikling og livslang læring er viktig.

Det er ulike meninger om alle behov kan og skal dekkes i samme utdanning. En bred grunnutdanning kan være gunstig for kommunehelsetjenesten, men det er mer usikkert om en slik utdanning vil møte spesialisthelsetjenestens behov.

Videreutdanningstilbudet

En grunnutdanning på mastergradsnivå vil føre til at dagens mastergrader må omarbeides. Noen er redd for at det kan medføre at videreutdanningstilbudet blir dårligere enn i dag. Andre deler ikke bekymringen. Det er tilsynelatende liten bekymring rundt hvorvidt utdanningsstedene vil ha ressurser til å opprettholde videreutdanningstilbudet i tillegg til en 5-årig grunnutdanning.

Spesialistordningen

Flere er svært eksplisitte når de uttrykker at spesialistordningen er viktig å opprettholde. Om grunnutdanningen blir 5-årig, vil det imidlertid ikke være mulig å bygge en spesialistordning på en mastergrad slik som i dag. Det er det få tydelige svar på hvordan en spesialistordning i så fall kan se ut.

Politisk mulighetsrom

Den nasjonale politiske debatten dreier nå rundt behovet for livslang læring og en styrking av etter- og videreutdanningstilbudet. Det kan vise seg å være vanskelig å få gjennomslag for en 5-årig grunnutdanning dersom det innebærer at mulighetene for videreutdanning ansees å bli vanskelig å opprettholde eller styrke.

Hva mener utdanningene?

Det er utdanningssteder som er for en 5-årig grunnutdanning, og steder som er mot. Et flertall mener at det er nødvendig med en utredning først.

Kostnader

En 5-årig grunnutdanning vil være kostbart for studiestedene. Noen mener at en 5-årig grunnutdanning trolig vil gi færre studieplasser da det krever flere lærekrefter og mer ressurser per student. NFF har ikke spurt Kunnskapsdepartementet eller Helse- og omsorgsdepartementet hva de mener, og om de er villige til å finansiere en lengre grunnutdanning.

En lengre grunnutdanning vil også være kostbart for studentene, både studielån og at det ikke lenger vil være et betalt turnusår. Noen mener at en lengre grunnutdanning fører til at flere vil søke seg til studiet, mens andre mener at en lengre utdanning er så mye mer kostbar at studenter kan søke seg til andre utdanninger isteden.

Fysioterapeuter med lengre grunnutdanning kan bli dyrt for helsetjenesten, ved høyere lønnsnivå. Flere mener i utgangspunktet at lengre utdanning vil resultere i økte inntekter og bedre forhandlingskort. Samtidig påpeker de at det allerede er mange som ikke får økt inntekt ved fullført masterutdanning eller spesialisttittel MNFF. Det er ikke enighet om at lengre utdanning nødvendigvis vil gi økte inntekter.

Ressursene i offentlig helsetjeneste er begrenset. Flere uttrykker bekymring for at andre profesjoner slik som naprapater og osteopater, samt annet helsepersonell med videreutdanning innen rehabilitering, vil være billigere arbeidskraft enn fysioterapeuter. Økte lønns- og takstutgifter kan føre til kutt i antall stillinger.

Anerkjennelse

Noen mener at lengre utdanning vil gi høyere status til yrket, andre tviler mer på dette. Noen mener at masterutdanning gir økt kompetanse som gir en bedre posisjon. Andre er redd for at fysioterapeutene kan miste oppgaver. Ved økt kompetanse vil det være naturlig med oppgavegliding til andre profesjoner med kortere utdanning.

Når det gjelder pasientene, så uttrykker mange at pasientene er fornøyde med fysioterapeutene. Det er også kommunehelsetjenesten og helsemyndighetene.

Konsekvenser av beslutningene, sett i lys av kjente argumenter

Som vist ovenfor, er det flere argumenter for og mot en 5-årig grunnutdanning i fysioterapi. Det er nødvendig å understreke at diskusjonen i råd og faggrupper i stor grad heller har frembragt nye spørsmål enn klare svar. Saken er svært kompleks, og det er mange usikkerhetsmomenter.

Før en beslutning fattes, er det nyttig å klargjøre **hvorfor ønskes en 5-årig grunnutdanning**? Hva ønsker man å oppnå med endringen? Hva kan vi få etter endringen som vi ikke har i dag? Er det andre måter å nå samme målet? Både i Forbundsstyret og i møte med grunnutdanningene ble det uttalt at hvis 5-årig grunnutdanning er svaret, hva er spørsmålet?

Inneværende landsmøteperiode, jf. vedtatt dokument Visjon, verdi og hovedmål, er et av NFFs formål å «Styrke fysioterapeuters posisjon og betydning i helsetjenesten nasjonalt og internasjonalt». Det er mange mulige måter å operasjonalisere dette formålet i mål som er mulige å oppnå. I figuren under er argumentene fra tidligere i dette dokumentet satt inn som mål. Når målene er definert, er det mulig å lage en strategi for å nå målene, altså finne tiltak.

Å innføre en 5-årig grunnutdanning er et tiltak, et hjelpemiddel for å oppnå noe mer overordnet. Utdanningslengden er ikke et mål i seg selv. NFF bør derfor ha klart for seg hvilke mål som kan nås, og hvilke som ikke kan nås, ved dette tiltaket. Å utrede en 5-årig grunnutdanning og å eventuelt arbeide for en innføring av en 5-årig grunnutdanning, er et svært arbeidsintensivt og ressurskrevende arbeid. Å prioritere denne saken innebærer at det vil være færre ressurser til å arbeide for andre mål. Det kan derfor være hensiktsmessig å vurdere om en 5-årig grunnutdanning er det tiltaket som best bidrar til at NFF når sine mål. I tillegg kan det lønne seg å se flere av organisasjonens mål i sammenheng, for å vurdere hvorvidt et tiltak som bidrar til oppnåelse av et mål kan være til hinder for et annet mål.



Kvalitet i utdanningen

Et argument for en 5-årig grunnutdanning, er at det i dag ikke er tid til alle tema i utdanningen. Grunnutdanningen har nettopp fått nye læreplaner, og første kull etter nye planer er ennå ikke uteksaminert. Tema det undervises i er endret, og målsettingen er å oppdatere undervisningen til å møte utfordringene i dagens fysioterapitjeneste. Det er grunn til å hevde at resultatene av de nye læreplanene bør evalueres før nye endringer iverksettes. Likeledes er det ulike meninger om hvorvidt det er utvidet studietid som gir bedre læringsutbytter, eller om det er mer effektive læringsmetoder og oppdatering av pensum. Hva som er «nødvendig kompetanse» er heller ikke en objektiv størrelse. I mange utdanninger er det oftere diskusjoner om hva som skal legges til, heller enn hva som kan tas ut eller oppdateres.

Fysioterapi er et praktisk yrke med store krav til kliniske ferdigheter. NFF har ved flere anledninger fremmet bekymring for kvaliteten på praksisstudiene, og påpekt behovet for veilederkompetanse. NFF er også bekymret for tilgjengeligheten på praksissteder. Likeledes mener NFF at det er nødvendig å beholde turnusordningen, og vi er urolige ettersom vi oppfatter at den nå er i fare. Uavhengig av lengden på grunnutdanningen så ivaretar turnustjenesten behovet for praktisk erfaring, og det å benytte kunnskapen i klinisk sammenheng. Dette ivaretas på en annen måte i turnustjenesten enn i praksisstudiene. Turnustjenesten vil ikke bestå ved en 5-årig grunnutdanning.

I tillegg mener NFF at det er nødvendig med kliniske mastergrader, noe som krever flere ressurser fra utdanningsinstitusjonene og som derfor stadig er under press. Flere faggrupper ønsker at det opprettes mastergrader på områder som i dag ikke har et videreutdanningstilbud. Det kan være hensiktsmessig å avklare hvorvidt NFF ønsker å arbeide for flere mastergrader som videreutdanning, eller om NFF ønsker en mastergrad som grunnutdanning.

Helsedirektoratet opplyser at det er utfordrende å få tak i et tilstrekkelig antall turnusplasser. Samtidig opplyser de fleste utdanningsstedene at det allerede er svært utfordrende å få tak i et tilstrekkelig antall praksisplasser. Å omgjøre turnusordningen til praksisstudier vil innebære å flytte ansvaret fra Helsedirektoratet og Statsforvalterne som har ansvar for turnusplasser, til utdanningsinstitusjonene som har ansvar for praksisplassene. Men, det betyr også å flytte ansvaret for kompetanse og finansiering fra helsetjenesten og Helse- og omsorgsdepartementet til utdanningsinstitusjonene og Kunnskapsdepartementet. NFF bør diskutere hva dette innebærer og om det er en ønsket endring som bidrar til kvalitet i utdanningene.

Møte behovene i helsetjenesten

Stadig flere overlever alvorlig sykdom. Det innebærer at alle deler av helsetjenesten behandler mennesker med større og mer komplekse funksjonsnedsettelse. Det betyr at helsepersonell må ha økt kompetanse, i både spesialist- og kommunehelsetjenesten. At helsepersonell har økt kompetanse kan bety at hver enkelt må ha mer kompetanse enn i dag. Men, det kan like godt bety at

fagfellesskapene og tjenesten må ha økt kompetanse. Tverrfaglighet er å sette sammen ulike profesjoner, der deres komplementære kunnskap er forventet å gi en merverdi. Vi kan også tenke tverrfaglighet innen en profesjon. Flere fysioterapeuter i kommunen betyr at fagfellesskapet og fysioterapitjenesten har flere å spille på. Fysioterapeutene kan ha komplementære kunnskapsområder heller enn at hver enkelt fysioterapeut må ha kompetanse til å behandle alle.

Ved en lengre grunnutdanning vil fysioterapeutene være bedre kvalifisert, og stå sterkere rustet til å møte utfordringene allerede i starten på arbeidslivet. På den andre siden så vil ikke en lengre grunnutdanning nødvendigvis være spesialisert nok til at man har tilstrekkelig kompetanse til å møte alle pasientgrupper. I tillegg er utdanning ferskvare. Ferdigheter man ikke benytter blir fort skjøvet til side av ny kunnskap, og det vil være behov for oppfriskning. Men, en lengre grunnutdanning gir fysioterapeuten et bedre utgangspunkt for å oppsøke kunnskap og å lære nye ferdigheter.

En 5-årig grunnutdanning vil bidra til økt grunnkompetanse hos nyutdannede fysioterapeuter. På den andre siden er det uklart om det vil gi den handlingskompetansen som er ønsket i helsetjenesten. En masterutdanning vil innebære mer akademisk arbeid, ikke bare mer praksis og kjennskap til flere felt innen fysioterapien. Kommunene ønsker mer avansert kompetanse, men da sikter de til den kliniske kompetansen som følger etter lang erfaring. Helsedirektoratet er opptatt av turnustjenesten. De påpeker at turnustjenesten gir den kontekstuelle erfaringskunnskapen som ikke følger av en utdanning, og at dette skiller fysioterapeutenes kompetanse fra mange andre.

Behovene for kompetanse i kommunehelsetjenesten er der nå. Det er fysioterapeuter som allerede jobber i tjenesten som står i utfordringene og som må løse dem. Fysioterapeutene kan øke sin kompetanse ved å delta på etter- og videreutdanningstilbud; ved å benytte mulighetene for å lære hele livet. En mulighet som er unik for fysioterapeuter ettersom Fond til etter- og videreutdanning av fysioterapeuter har bidratt til å bygge opp fagmiljø og mastergrader, og finansierer et bredt kurstilbud.

Det kan gå mange år før en 5-årig grunnutdanning blir innført og enda 5 år før første kull blir uteksaminert. Deretter vil det gå ytterligere mange år før fysioterapeuter med 5-årig grunnutdanning er i flertall i helsetjenesten. I dette perspektivet vil opprettelsen av en bred klinisk videreutdanning, slik NTNU nå gjør, være et mer egnet middel for å møte behovet kommunene står overfor allerede. Ved å opprette en videreutdanning på mastergradsnivå vil fysioterapeutene som allerede jobber i kommunene være oppdatert og klare i løpet av få år.

Det er ikke sikkert at en 5-årig grunnutdanning er riktig tiltak for å sikre at fysioterapeutene har tilstrekkelig kompetanse for å møte eksisterende utfordringer i kommune- og spesialisthelsetjenesten.

Oppdatert kompetanse

Å opprette en 5-årig grunnutdanning på mastergradsnivå vil medføre at dagens mastergrader, i sin eksisterende form, bortfaller. Det vil være overlappende læringskrav i en 5-årig grunnutdanning på mastergradsnivå og dagens mastergrader når det gjelder de mer generiske ferdighetene, noe som vil bety en ny strukturering av dagens undervisningsopplegg og læringskrav.

Det er mulig å forestille seg flere alternative måter å organisere et videreutdanningstilbud. Eksempelvis vil det være mulig å tilby ulike kurs og kortere moduler. Et nærliggende spørsmål er om

det vil være tilgjengelige ressurser i utdanningsinstitusjonene. De vil måtte kanalisere eksisterende finansiering og lærekrefter inn i et 5-årig utdanningsløp; utstrakte praksisstudier er en svært ressurskrevende undervisningsform.

Dette må også sees i lys av den nylig overleverte rapporten¹ fra ekspertutvalget om finansiering av universitet og høyskoler som ønsker å redusere antallet finansieringskategorier. Dette kan påvirke overføringen av økonomiske midler for å drive profesjonsutdanninger, utdanninger med stor andel praksisstudier. Fysioterapiutdanningen har til nå ligget høyt sammenliknet med andre helseprofesjons-utdanninger. Samtidig foreslås det å legge til rette for at etter- og videreutdanningstilbudet skal bli en viktig aktivitet for inntjening til universitetene og høyskolene. En 5-årig grunnutdanning vil derfor føre til færre inntekter i finansieringssystemet.

Dersom det innføres en 5-årig grunnutdanning på mastergradsnivå, så vil det påvirke spesialistordningen. Nyutdannede vil allerede ha en mastergrad, og det vil være nødvendig å finne nye krav for å oppnå specialisttittel MNFF. Samtidig vil det påvirke Helsedirektoratets anbefaling om å legge kompetansetaksten A2k på et mastergradsnivå.

Benytte politisk mulighetsrom

Politiske signaler tilsier at det nå er stort mulighetsrom for å opprette og utvikle etter- og videreutdanningstilbud. Tanken om livslang læring har grepet om seg, og diskusjonene går rundt hvordan samfunnet kan legge til rette for økt etter- og videreutdanning. Menneskers karriere er ikke lineær, altså utdanning, jobb, pensjon, men mer sirkulær der vi stadig bytter frem og tilbake mellom jobb og utdanning og læring, der vi aldri er utlært. Dette synet er trukket frem i NOU 2019:12 Lærekraftig utvikling – Livslang læring for omstilling og konkurransevne², Stortingsmeldingen Kompetansereformen lære hele livet³, rapportene fra Kompetansebehovsutvalget og den nylig fremlagte rapporten om finansiering av universiteter og høyskoler⁴. Forrige regjering la frem en strategi for desentralisert og fleksibel utdanning ved fagskoler, høyskoler og universiteter⁵ for å tilrettelegge for etter- og videreutdanningstilbud.

I Hurdalsplattformen skriver regjeringen at de vil gjennomføre en kompetansereform for livslang læring. Det står at Regjeringen vil utrede hvordan arbeidstakere kan opparbeide rett til etter- og videreutdanning. De vil også gjennomføre en bred kompetansereform, legge frem en langtidsplan for livslang læring og gjøre det mer attraktivt for universitet og høyskoler å tilby kortere etter- og videreutdanningstilbud.⁶

Det politiske mulighetsrommet tilsier at dette er en tid der NFF bør benytte anledningen til å styrke etter- og videreutdanningstilbudet. Dette er i tråd med gjeldende visjon, verdier og hovedmål i NFF, der det står at NFF blant annet skal stimulere til livslang faglig oppdatering blant medlemmene og

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/finansiering-av-universiteter-og-hoyskoler/id2904847/>

² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-12/id2653116/>

³ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-14-20192020/id2698284/>

⁴ <https://www.regjeringen.no/contentassets/75b8fed30663462eba9dd06fc3a39071/rapport-finansiering-av-universiteter-og-hoyskoler.pdf>

⁵ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/desentralisert-og-fleksibel-utdanning-ved-fagskoler-hoyskoler-og-universiteter/id2861368/>

⁶ <https://www.regjeringen.no/contentassets/cb0adb6c6fee428caa81bd5b339501b0/no/pdfs/hurdalsplattformen.pdf>

forsterke og utvide etterutdanningstilbudet. Man kan se de nåværende politiske vindene som en mulighet for å få flere etterutdanningstilbud inn i academia som formaliserte videreutdanninger, og for opprettelsen av flere videreutdanningstilbud. Regjeringen ønsker å utrede muligheten for å rettighetsfeste etter- og videreutdanninger. Det kan bety en mulighet for å innføre betalt masterutdanning for fysioterapeuter i den offentlige helsetjenesten.

Å få en offentlig spesialistgodkjenning er et mål for denne landsmøteperioden, slik det har vært det i mange år. Et stortingsflertall har nå bedt regjeringen om å foreta en helhetlig gjennomgang av ordningene for autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning av helsepersonell, jf Innst. 170 L (2021-2022). Sykepleiere med mastergrad i avansert klinisk sykepleie har fått spesialistgodkjenning, samt at det utredes en spesialistgodkjenning for sykepleiere med mastergrad innen fagretningene anesthesi-, barn-, intensiv-, operasjon- og kreftsykepleie (ABIOK). Videre har Helsedirektoratet i en rapport om harmonisering av kompetansetakstene argumentert for en offentlig spesialistgodkjenning av fysioterapeuter. De mener den bør bygge på en mastergrad.

Det er med andre ord nå en åpning for å arbeide for en offentlig spesialistgodkjenning av fysioterapeuter. Og, et rom for å få flere mastergrader eller fordypningsemner i ulike fagområder i eksisterende mastergrader, eksempelvis innen kvinnehelse og onkologi. I argumentasjonen for en offentlig spesialistgodkjenning av fysioterapeuter hevder NFF at fysioterapeutene har nødvendig grunnkompetanse etter avsluttet 3-årig utdanning og gjennomført turnustjeneste. En fysioterapeut som gjennomfører en mastergrad og som oppfyller kravene til klinisk praksis, hvorav noe er veiledet, har tilstrekkelig kunnskap for å oppnå tittelen spesialist. Det står i kontrast til en 5-årig grunnutdanning der NFF vil hevde at det er nødvendig å gjennomføre en mastergrad for å virke som fysioterapeut. Det kan være hensiktsmessig at organisasjonen arbeider for et budskap om gangen.

Økt inntekt

Å ivareta og styrke inntekts- og rammevilkår for selvstendig næringsdrivende medlemmer og å ivareta og styrke lønns- og arbeidsforhold for ansatte medlemmer er punkter under NFFs formål.

En person med 5-årig utdanning vil ha høyere forventning når det gjelder inntekt. Utdanningslengden kan bidra til at fysioterapeutenes inntektsnivå vil heves. Dette gjelder både lønn og takster. Det er imidlertid ingen automatikk i at økt formell kompetanse gir økt inntekt, så det vil ta tid før en lengre utdanning vil lønne seg for den enkelte, da inntektsøkninger må forhandles frem gradvis. I både kommune- og spesialisthelsetjenesten er det ikke alle mastergrader som gir økt inntekt, og noen steder gir ikke mastergrader uttelling med mindre arbeidsgiver mener at den gir relevant merkompetanse. Å være spesialist MNFF gir heller ikke automatisk uttelling. På samme måte er det bare mastergradene i manuellterapi og psykomotorisk fysioterapi som gir uttelling i takstsystemet. Andre mastergrader må i dag kombineres med en spesialisttittel for å gi uttelling.

I dag er fysioterapiutdanningen 3-årig. Det er 3 år med studielån. Deretter er det et år med betalt turnus. En 5-årig grunnutdanning vil innebære 5 år med studielån. Start-inntekten må være vesentlig høyere for å dekke inn to ekstra år med studielån. I tillegg har flere fysioterapeuter i dag rett til å heve takster mens de tar en mastergrad. Det er riktignok begrenset til det antall timer behandlingsvirksomhet lærestedet har satt som praksiskrav i mastergradsutdanningen. Men, det gjør det enklere økonomisk å ta videreutdanning. I tillegg er mange av videreutdanningene deltidstudier slik at de er mulig å kombinere med arbeid. Grunnutdanningen vil være på heltid.

Økte inntekter til fysioterapeutene vil speiles i kommunens og spesialisthelsetjenestens utgifter. Myndighetenes villighet til å utvide fysioterapeutenes grunnutdanning kan derfor bli påvirket av deres syn på behovet for økt grunnkompetanse for alle fysioterapeuter, og med det deres villighet til å betale både gjennom utdanningssystemet (Kunnskapsdepartementet) og gjennom økte kostnader i helsetjenesten (Helse- og omsorgsdepartementet og KS).

5-årig grunnutdanning vil kunne være fordelaktig for den enkeltes inntekt. På den andre siden, dersom det generelle lønnsnivået for fysioterapeuter heves, kan vi ikke utelukke at det vil gi et mulighetsrom for andre profesjoner med kortere utdanning og tilsvarende lavere forventninger til inntektsnivå. Det er grunn til å tro at kommunene ikke vil betale mer enn nødvendig for autorisert helsepersonell, med det kommunene anser som nødvendig kompetanse. Det er ikke sikkert at det er fysioterapeuter. Fysioterapi er nå en lovpålagt tjeneste i kommunene. Forrige gang Arbeiderpartiet var i regjering endret de loven.

Øke fysioterapeuters anerkjennelse

NFF ønsker å høyne fysioterapeuters anseelse i helsetjenesten. Det er en utfordring å synliggjøre fysioterapeuters unike kompetanse og viktige rolle i helsetjenesten. Det er imidlertid grunn til å spørre om det er utdanningslengden som gir indikasjon på verdi for helsetjenesten? Eller er det unik kompetanse og viktighet for pasienten? Høyere utdanning setter fysioterapeutene i stand til å utføre stadig mer komplekse arbeidsoppgaver, og behandle stadig sykere mennesker. Samtidig kan økt kompetanse føre til at fysioterapeutene er for kvalifiserte, og for godt betalte for å delta i aktiviteter slik som eksempelvis hverdagsrehabilitering. Det er viktig at NFF benytter enhver anledning til å snakke opp den kompetansen fysioterapeutene besitter.

En utdanning bestående av en bachelor som gir grunnlag for autorisasjon, og en mastergrad som gir fordypning har sine fortrinn. I dag kan fysioterapeutene tilby gode tjenester på alle nivå i helsetjenesten. Enhver fysioterapeut kan behandle en svært stor pasientpopulasjon. Et stort antall etterutdanningskurs legger til rette for kompetanseheving på mange områder. Flere mastergrader bidrar til spesialisert kompetanse innen en rekke felt. Mange med professor og ph.d.-kompetanse legger til rette for stor kunnskapsutvikling. En 5-årig grunnutdanning har også sine fordeler. Men, det er nødvendig å se på hvordan veien mot en 5-årig grunnutdanning kan påvirke fysioterapeutenes omdømme og anerkjennelse.

Å få gjennomslag for en 5-årig grunnutdanning vil mest sannsynlig kreve flere år med politisk påvirkning. Det er ikke tilstrekkelig med en pilot på et lærested, en slik endring vil kreve flere lovendringer. Det er mulig å uttrykke og formulere behovet for en 5-årig grunnutdanning og for mer kompetanse på mange måter. Det er likevel ikke til å komme unna at dersom man trenger mer kompetanse, så har man ikke tilstrekkelig kompetanse. Det vil ta flere år å få en 5-årig utdanning. I disse årene vil NFF til stadighet måtte gjenta behovet for mer kompetanse helt til vi har overbevist myndighetene om at det er nødvendig. Da må vi spørre oss selv om det er sannsynlig at myndighetene verdsetter fysioterapeutenes kompetanse og gir oss høyere anerkjennelse, dersom NFF insisterer på at fysioterapeutene ikke kan tilstrekkelig? Flere andre profesjoner har fått autorisasjon. De er fulle av selvtillit og er klare til å overta.

Selv om fysioterapeutene kan mene at det er nødvendig med lengre grunnutdanning, så er ikke det samme synet uttalt fra myndighetenes eller pasientenes side. Verken Helse- og omsorgsdepartementet, Helsedirektoratet eller KS har gitt uttrykk for at de er bekymret for det

generelle kunnskapsnivået blant fysioterapeutene. Pasientene er også generelt svært fornøyde med behandlingen de mottar. Fysioterapeutene kan derfor ha en annen oppfatning enn sine arbeidsgivere hva gjelder nødvendig kompetanse. En lengre utdanning kan bety dyrere personell på sikt. Det er ikke nødvendigvis ønskelig sett fra arbeidsgivers synspunkt, spesielt ikke dersom de ikke deler oppfatningen om at økt kompetanse er nødvendig. Lengre utdanning kan også føre til at fysioterapeutenes oppgaver og rolle i helsetjenesten endres; enklere oppgaver skyves til helsepersonell med kortere utdanning mens fysioterapeuter overtar oppgaver fra helsepersonell med lengre utdanning.

Oppsummering

Spørsmålet om 5-årig grunnutdanning er et komplisert spørsmål. En lengre grunnutdanning kan være til fordel for noe, men kan være til ulempe for noe annet. Det er rimelig å anta at på sikt vil en 5-årig grunnutdanning medføre økt lønn og muligens økt status og andre oppgaver i helsetjenesten for fysioterapeuter. På den annen side er det også naturlig å anta at noen av dagens fysioterapioppgaver vil tilfalle andre grupper med bachelorutdanning. Det er dermed ikke klart at en 5-årig grunnutdanning er den beste løsningen på de utfordringene helsetjenesten og fysioterapifaget står ovenfor. Det er heller ikke klart at en 5-årig grunnutdanning er det mest hensiktsmessige tiltaket for å nå flere av NFFs mål. Det kanskje eneste som er helt klart, er at det er behov for en utredning dersom det er ønske om mer kunnskap om konsekvenser av en mulig beslutning.

Det er også nødvendig å løfte diskusjonen om en 5-årig grunnutdanning til et mer overordnet nivå.

- Hvilket problem ønsker NFF å løse ved å innføre en 5-årig grunnutdanning, og er 5-årig grunnutdanning rett løsning på problemet?
- Hva er NFFs syn på fysioterapeuter med mastergrad? Er de spesialister eller har de kun det som er nødvendig grunnkompetanse for en fysioterapeut?
- Hva er mulige konsekvenser av at Norsk Fysioterapeutforbund argumenterer for at fysioterapeutene trenger mer kompetanse?
- Hvordan vil det å jobbe for en 5-årig grunnutdanning påvirke måloppnåelsen på NFFs andre mål, eksempelvis en offentlig spesialistgodkjenning og økt anerkjennelse?

Nødvendige ressurser

Saken berører alt fra fysioterapeuters utdanning, posisjon i helsetjenesten, inntekt, rolle og anseelse, statlige finansieringsordninger og internasjonal arbeidsmigrasjon. Saken er stor og kompleks.

Å utrede denne saken vil være svært ressurskrevende. Det er rimelig å anslå at en slik utredning vil kreve minimum et årsverk. Arbeidet vil ta tid ettersom det er nødvendig å innhente synspunkter fra utdanningsinstitusjonene, departement, helseforetak, kommuner mv. i tillegg til omfattende dokumentanalyse. Å prioritere en utredning av en 5-årig grunnutdanning vil få konsekvenser for hvor mange ressurser som er tilgjengelig for andre satsingsområder og mål i landsmøteperioden.

FORSLAG TIL VEDTAK:

Hovedlandsmøtet 2022 vedtar at en eventuell 5-årig grunnutdanning må konsekvensutredes før det besluttes om NFF skal arbeide for en endring. Hovedlandsmøtet gir Forbundsstyret myndighet til å avgjør om det er tilstrekkelige ressurser i organisasjonen til å utrede 5-årig grunnutdanning.